

Lilijana Stepančič

Kaj nam regulacija in zaprtje balkanske rute pove o nas

ACERBIC DISTRIBUTION (2016):
Varnost proti ljudem:
vizija evropske blaginje.
Ljubljana: Acerbic distribution.

Novembra 2016 je Acerbic Distribution izdala knjižico *Varnost proti ljudem: vizija evropske blaginje (Balkanska ruta 2015-16)*, v kateri je na koncu objavljen krajši poziv *Za pravico do dostojnega bivanja in dostojanstvene-ga gibanja*, ki je nastal v eni od delovnih skupin na No Border Campu 2016 v Solunu.

Preden predstavimo vsebino knjižice, se pomudimo za hip pri kolofonu, od katerega je ostal samo Googlov elektronski poštni naslov. Kolofon je torej tako okrnjen, da ga pravzaprav ni, zato o avtorjih in založbi ne izvemo pravzaprav nič. Če pa na okrnjen kolofon pogledamo drugače, nam ta manko veliko pove o avtorjih in založbi oziroma izvemo tisto, kar z objavo kolofona ne bi mogli izvedeti. Z odpravo kolofona se je namreč založba radikalno odpovedala institutom avtorstva, regulacije države

in trga. S tem je postavila na mizo svojo politično pozicijo, ki udejanja samoorganiziranost in duha žlahtne avantgarde in sodobnega anarhizma.

Pri tem pade v oči vprašanje, zakaj se je založba, ki zastopa radikalni alternativni položaj v družbi, oprla na Google. Ali niso Googlove storitve informacijske ekonomije sporne za številne ljudi, med katerimi so tudi sledilci duha avantgarde in akterji anarhizma? Ali ni povezava med dobrodošlim brezplačnim elektronskim komuniciranjem in iskanjem informacij na eni strani in dobičkonosnim oglaševanjem in trženjem osebnih podatkov uporabnikov na drugi deležna veliko skrbi in kritik? Ali niso nekateri dogovori, ki so ostali znani zaprtemu krogu visokega managementa in so nastali v zgornjih zakle-njenih prostorih upravne stavbe v sicer frivolnem delovnem okolju na sedežu podjetja na Mountain View v Kaliforniji, razblinili moto podjetja *Don't be evil*? Ali ni naravnost lastnikov Google, da delovanje podjetja poteka tako, da ustvari čim večji dobiček, vir težav, ki jih opisuje knjižica?

Čeprav je navezava založbe na Google po vsej verjetnosti izbor v sili, odpre pomemben sodobni problem, ki bi ga lahko imenovali Google izziv. Ta ni le v etičnih in razrednih vprašanjih, ki izhajajo iz tehtanja med učinki družbene koristnosti za ljudi in njihove nove ječe podrejenosti, ki ju ustvarjajo podjetja, ki črpajo neizmeren dobiček iz neverjetne povezave računalniškega znanja in tehnologije s kapitalistično družbeno paradigmo. Izziv je predvsem v vprašanju, ali lahko vstopimo kot uporabniki globalnega sistema znanja in

informacij v ta sistem tako, da ga najedamo od znotraj, v njegovem nedrju. Ali se lahko postavimo po robu elektronskemu nevrototalitarizmu in črni prihodnosti?

Ta vprašanja vključuje besedilo knjižice. Postavljena so v splošni obliki, in sicer, ali se lahko upremo tistemu v strukturi oblasti, kar nas tlačí, oziroma, ali so na rob potisnjeni ljudje grožnja moči vladajočih ali le vir njihove blaginje.

Besedilo v knjižici je kolektivno delo in je nastalo na podlagi izkušenj na slovenskem delu balkanske poti, predvsem pa izkušenj s potovanjem majhne skupine *Protirasistične fronte brez meja* po delu balkanske poti aprila in maja 2016. Na 57 straneh pisec/ke/i sistematično in strukturirano obdelajo to ruto, na kateri se je poleti 2015 opazno povečalo število potnikov iz drugih delov kriznega sveta, ki so hoteli priti v Zahodno Evropo, čemur je sledilo državno reguliranje njihovega potovanja, marca 2016 pa so te države potovanje ustavile in pot zaprle. Knjižica opozarja na samoorganiziranost, odločnost in množičnost ljudi na poti, ki so sesule vstopne režime na evropskih mejah. Pisavi pravi, da so presenetile Angela Merkel in jo prisilile, da je razglasila začasno suspenz Schengenskega sporazuma, zato, da so se v vmesnih mesecih vpletene države organizirale in marca 2016 dokončno zaprle meje.

Dogajanje od poletja 2015 do marca 2016 je utrdilo sintagmo Trdnjava Evropa, ki je v kritičnih krogih postala sinonim za Evropsko unijo. Besedilo jo plastično opiše kot »kompleksen, selektivno prepusten sistem ograj, taborišč,

rezilnih žic, pomorskih patrolj, zaporov, humanitarnih organizacij, pravnih določb in vstopnih režimov«. V naštetem ne smemo spregledati humanitarnih organizacij. Trdnjava Evropa varuje »tist[e], ki so deležni EU privilegijev, kar se tiče političnih, socialnih, človekovih pravic [ter] možnosti potovanja in zaposlovanja,« v kateri deluje »privid demokracije, za katerim se skriva dodelan in visoko kontroliran režim avtoritarnega vladanja«.

Besedilo uporablja za begunke/ce, ali kakor koli imenujemo ljudi na poti, besedo potniki, pot pa nadomešča z besedo ruta. Izbira terminov kaže na zavračanje vsiljene logike oblasti pri upravljanju migracij, ki ljudi razvršča/ločuje v razne skupine in med njimi ustvarja napetosti, kar je stara taktika vseh zavojevalcev in kolonialistov. Prav tako kaže na odmik od akademskega pisanja o tem dogajanju, objavljenega tudi v dveh izdajah *Časopisa za kritiko znanosti*.

Balkansko ruto predstavi z opisom vloge in načina izvajanja nalog petih njenih najpomembnejših akterjev – represivnih organov države, medijev, humanitarnih nevladnih organizacij, kriminalnih združb in samoorganiziranih aktivistov. Slika, ki jo poda, ni rožnata, pri čemer pridevnik *acerbic*, ki zaznamuje ime založbe, ni nikakršno pretiravanje.

Pisec/ka/i potrjujejo, da so pri regulaciji in zapiranju balkanske rute odigrali najpomembnejšo vlogo državni represivni organi, pri čemer pisavi vidijo v delovanju policije, Frontexa in vojske uresničitev mokrih sanj biopolitičnih strategov. Represivni organi so le ude-

janjali namere vodilnih oblastniških struktur iz vladnih in akademskih kabinetov, ki so ostale javno prikrite, navzven pa so se izražale kot skrb za obvarovanje državljanov pred grožnjo, ki jo prinašajo potniki, zato sta postali nujni odprava varnostnih tveganjih in vzpostavitev varnosti. Dejanska ogroženost prebivalcev Slovenije pa je bila taka, da so ves čas, ko so potnike organizirano vozili v koridorju od ene do druge meje, po lokalih ležerno pili kavo. Večina kavopivcev jih je videla in se z njimi »srečala« le, ko so odprli računalnik in časopis ali vključili televizor. Peščica se je ponudila kot prostovoljna delovna sila z željo, da bi pomagala potnikom v stiski. Pisci pravijo, da konkretno delovanje represivnih organov na terenu in njihov pristop do potnikov razkrivata prvobitno namero oblasti, ki je ni »zanimala dobrobit ljudi v stiski, temveč nadzorovanje populacij, njihovo gibanje, vedenje in mišljenje«.

Represivni organi države so se najprej pojavili v vlogi organizatorjev potovanja, ki ga je oblast označila za nevarnega, kaotičnega in v rokah nezakonitega podzemlja, čeprav je bilo mogoče itinerarije in njihove cene najti na spletnih straneh. Ljudje so s pomočjo propagandne mašinerije razumeli tovrstno delovanje represivnih organov za »humanitarno gesto 'odpiranja Evrope za begunce in migrante'«. Pravzaprav pa so represivni organi z »odpiranjem Evrope za begunce« vzpostavili režim strogo reguliranega potovanja, ki je nadomestilo prej samoorganiziranega, in ki ga zaznamujejo izolacija potnikov od prebivalcev, prepoved javnega prevoza, posebni avtobusi in vlaki, teror urnikov, odvisnost do prejema hrane

in prenočišča ter režim popisov in registracij.

Nevladne humanitarne organizacije so se v to dogajanje le potopile. Sprejele so podrejeni položaj, izvajale odredbe in navodila oblasti in represivnih organov in v številnih primerih prevzele vlogo represivnih organov, saj so medijem, samoorganiziranim solidarnostnim strukturam in posameznikom povsem prepovedale stik, pomoč in komunikacijo s potniki in kakršno koli intervencijo v režim vzpostavljene kontrole. Odpovedala sta njihova humanitarnost in nevladnost, ki jima dajeta pravico, da opominjajo oblast in se borijo za blagor in dostojanstvo ljudi. Metanje hrane potnikom na drugi strani ograje, kar je počel Rdeči križ, kakor preberemo v knjižici, pač ne zasluži pohvale.

Pisec/ka/i vidijo vzrok za teptanje temeljnih načel nevladnih humanitarnih organizacij in njihovo monopoliziranje humanitarne pomoči, ki sta prišla do izraza na balkanski ruti, v sicer že problematičnem splošnem odnosu teh organizacij do oblastniških struktur, kar pomeni predvsem delovati tako, da ne vznemirjaš financerjev oziroma jih kritiziraš do te mere, da ohranjaš iluzijo svobode in demokracije. Če si ubogljiv, si nagrajen, v nasprotnem primeru pa poskrbijo, da te utišajo. Na balkanski ruti je »[m]otivacija vodstev NVO temeljila na enostavni računici, pri kateri jim je udeležba v terenski akciji prinašala številne koristi.« Položaj je bil kot naročen za »krepitev lastne pozicije pod nevladnim soncem«.

Balkanska ruta je pritegnila tudi številne nevladne organizacije iz drugih delov Evrope, ki pa so se v veliki večini

obnašale kot tržni oglaševalci, saj je bila pomembnejša njihova promocija kakor dejansko delo. Pisci pravijo, da so za sabo pustili teren, posejan z zastavicami in drugimi predmeti, okrašenimi s slogani in logotipi njihovih NGO.

Namere oblasti je lojalno uresničevala tudi večina medijev s tem, da je povzemala mnenja ljudi, ki so bili zaradi potnikov v skrbeh za lastno varnost, in reproducirala podobe s terena, ki so bili v prid oblastem, kot so kupi smeti, neznane bolezni, nasilje med potniki in podobno. Tudi v *post-truth* eri je javno mnenje pomembno orodje biopolitike. V Sloveniji so bili skoraj vsi mediji in velika večina novinark/jev zvesti zavestniki oblasti. Ponavljali so oblastniške »strahove o varnostni grožnji, ki da jo pomenijo begunci in migranti, ljudi na poti pa so obravnavali kot sovražnike, njihovo pot pa kot invazijo, ki jo je treba zaustaviti.« »Učinek ni izostal: ljudstvo, ki so ga z vseh ekranov in naslovnice prepričevali o invaziji, je vanjo tudi začelo verjeti [...].« V tej »državotvorni« držji, ki sicer preplavi medije v vseh »kritičnih« situacijah, sta odpovedala kritična distanca in preverjanje informacij.

Pisci navajajo, da je v tem klečeplazenju pred oblastjo večina novinarjev mirno pogoltnila tudi to, da so jim represivni organi prepovedali pristop do taborišč. V Sloveniji je v tej medijski krajini odigral drugačno vlogo le Radio Študent. Ko je oblast izvedla mehki državni udar s tem, da je uzakonila pooblastila policija v delovanju vojske in vojake, neveščke dela z ljudmi, poslala v izvajanje različnih ravni »veščin nasilja za obvladovanje množic«, je sprožil ustavno pritožbo. Bil je eden redkih

glasov razuma. Pritožba je bila sicer po hitrem postopku zavrnjena, Radio Študent pa označen za sovražnika države številka ena. »Za najbolj problematično se je izkazala javna RTV, ki se je v tej situaciji izkazala kot nekritično vladno trobilo.«

V tej situaciji so svoje pristavili mrhovinarji kriminalnega podzemlja s specifično schengensko ekonomijo. Pisci pravijo, da je splošno znan »[o]bstoj široko razpredenih tihotapskih mrež, ki z namenom osebnega okoriščenja trgujejo s človeškimi telesi. [...] Manj prisoten pa je razmislek, po katerem so te mreže neposredni učinek režima Trdnjave Evropa. [...] EU namreč s tem, ko investira ogromne resurse v onemogočanje prehoda, prav nič ne zmanjšuje potrebe ljudi iz opustošenih in/ali nevarnih okolij po migraciji oziroma begu, le njeno realiziranje prenaša v roke specializiranih kriminalnih združb [...].« Pomembno je vedeti, da so poleti 2015 ta monopol kriminalnih družb »zlomili ljudje, ki so sami pešočili iz Grčije proti Madžarski ali so samoorganizirano uporabljali javni prevoz, s tem pa so ogrozili mnoge, ki so del schengenske ekonomije. [...] Vrhovi mafijskih mrež so povezani z uradnimi institucijami, kar pomeni, da isti krog ljudi koncentrira tako legalno moč države kot ilegalno moč kriminalnih združb. Taisti *vun-bacitelji* branilci Trdnjave Evrope tako služijo dvojno: neformalno pri tihotapskem prehodu preko meje v EU in formalno pri deportaciji preko meje EU. [...] Meja pa v tako urejenem sistemu postane osnovno orodje za večanje vrednosti blaga oziroma storitve.«

Na dogajanje so se odzvale tudi

mednarodne samoorganizirane solidarnostne iniciative, med katerimi so bili tudi pisec/ka/i tega besedila. Jeseni in pozimi 2015 se je usmerilo na Balkan veliko skupin in blaga, vključno z denarnimi sredstvi, iz vse Evrope (in širše). Pomembno je, da so aktivnosti povezali z lokalnimi iniciativami in nastopili samostojno. »Od poletja 2015 naprej je na tisoče ljudi v brez števila iniciativ od grških otokov, mest in taborišč do nevidnih poti skozi Makedonijo, parkov v Beogradu in avtonomnih prostorov v Sloveniji skuhalo neskončne količine hrane, posredovalo neskončne količine oblek, šotorov, higienskih in zdravstvenih pripomočkov, posredovalo pri ogromno situacijah, ki so neposredno ogrožale življenja ljudi, odpiralo prostor za izmenjavo informacij, vznikanja novih tovariških, prijateljskih in ljubezenskih vezi in še in še.«

Ker pa so se samoorganizirane solidarnostne iniciative postavile »[n] asproti oblasti in njeni agendi kontrole in regeneracije moči institucionalnih struktur [...] in se pridružile tistim, ki so bili pri rušenju Trdnjave Evrope najbolj v ospredju«, so oblastniške strukture usmerile svojo moč proti njim in se začele do njih nasilno vesti.

In prav to je najpomembnejši del opisa balkanske rute in knjižice v celoti. Ljudje, ki so solidarnostno priskočili na pomoč ljudem v stiski, a niso privolili v nehumano politiko oblastnih struktur, so postali enako nezaželeni, odvečni in nepotrebni kakor potniki, ki so bežali od doma. Ali ni taka politika gojišče novega fašizma? Oziroma, če uporabimo naslov knjižice, ali je vizija evropske blaginje v varnosti PROTI ljudem?